

## Van de voorzitter

### Beste Tegelmensen,

Keer op keer overkomt me dat. Je denkt na over een inleidend verhaaltje voor Vriendennieuws, en je gedachten over wat tegelliefhebbers zoal kan bezighouden, worden door de ongrijpbare verkeersagenten van het brein de hele wijde wereld ingestuurd. Dat gebeurde op het moment dat ik de aanhef schreef. Beste tegelvrienden en – vriendinnen, wilde ik er eigenlijk boven zetten. Maar een stemmetje zei: ho ho, kan dat nog wel? Moet jij op deze openbare plek niet wat meer bewustzijn demonstreren van het genderdebat? Je hebt onderhand toch ook wel meegekregen dat er mensen zijn die liever niet specifiek als man of vrouw worden aangesproken? Er bestaat toch die regenboogvlag, afkomstig uit de homobeweging, die steeds meer kleuren en menselijke identiteiten wil vertegenwoordigen? Vandaar deze keer: beste tegelmensen. Om aan te geven dat iedereen er toe doet en mee moet kunnen doen. Ook de mensen die we misschien nog niet zo goed (her)kennen.

Wat onze kring betreft, realiseerde ik me dat er heel veel tegelaars zijn die we nog niet kennen. Het zal menigeen onder u wel eens overkomen zijn. Dat je wordt aangesproken om eens bij die of die langs te gaan, “want die is ook gek op tegeltjes”. Op deze manier kwam ik onlangs in contact met een gepensioneerde heer die een verbluffende verzameling tegels van een bepaald type landschap aangelegd heeft. Iemand die me na een introductie best wilde ontvangen, en verrast was dat er zoiets als het jaarboekje Tegel en een vriendenvereniging (mv+) van het Tegelmuseum bestaat! Uit de kelder kwamen de kistjes tevoorschijn, waar jarenlang niet naar gekeken was. Nu er iemand enthousiast in begon te neuzen leek het oude vuur bij de eigenaar weer op te vlammen.

Herkent u die situatie? Hou zulke mensen in het oog, blaas de interesse voor tegels nieuw leven in, bij henzelf, en liefst meteen ook bij de jongere generatie in hun omgeving. We hebben ze nodig, deze nieuwe gezichten, want onze kring krimpt en heeft verjonging nodig om op krachten te blijven. Wees ambassadeur



voor onze stichting en ons museum, en laat uw netwerken zien hoe boeiend die historische tegel is. Hij verbindt ons met geschiedenis, met kunst, met ambacht en techniek. Dit kan gebeuren op de meest onverwachte momenten. Pas geleden maakte ik een rondvaart door de mooie stad Amersfoort. We passeerden een schitterend 18<sup>de</sup> -eeuws pand met grote hoge ramen, in vele ruitjes verdeeld. “Ziet u die mooie lichtpaarse kleur in sommige ramen?”, zei de gids tegen ons. “Dat komt door een mineraal, dat mangaan heet.” Ik spitste mijn oren,

want ik dacht aan al onze mangaan/paarsbruin gekleurde tegels. Wat hebben die nou met glas te maken? De gids vertelde dat in het grondstofmengsel voor glas ook metaaldeeltjes, bijvoorbeeld ijzer, voorkwamen en dat mangaan werd toegevoegd om verkleuring door die mineralen tegen te gaan en het glas helder te houden. Door het zonlicht op de ramen zou vervolgens het mangaan die mooie amethystachtige kleur aan het glas toevoegen. Kortom, binnen de kortste keren zat ik me thuis te verdiepen in glasbereiding en de chemie van metalen. Tegels verruimen je blik, wil ik maar zeggen.

Daarom hoop ik natuurlijk ook dat zo veel mogelijk vrienden elkaar weer zullen treffen op de blikverruimende komende jaardag, 25 september in Otterlo. Er staat een informatief, afwisselend programma in de grondverf, en het museum werkt aan een intrigerende tentoonstelling over de achtergrond van cirkels, vierkanten, lijnen en bogen op mooie vroege Zuid- en Noord-Nederlandse tegels. U krijgt als vrienden een mooi boek over dit onderwerp uitgereikt, dat voert naar Mekka en de meetkunde, via Spanje en het Alhambra, naar de Nederlandse tegel en keramiek tot in de twintigste eeuw.

Maar, als ik dit schrijf worstelen we als bestuur wel nog steeds met de voortdurend veranderende Corona-situatie, en de vraag wat er op de gekozen locatie in Otterlo mogelijk zal zijn. Kijkt U vooral elders in dit nummer naar de meer precieze informatie, en houdt u onze website in de gaten. Mailen en bellen kan natuurlijk ook. Van harte hoop ik: tot ziens.

*Lejo Schenk, voorzitter*

## In memoriam Ella Schaap-Sanders

(1913-2021)

Ella Schaap, keramiekconservator voor het Philadelphia Museum of Art, is op 108-jarige leeftijd overleden. Ella was heel lang de oudste vriendin van onze Stichting Vrienden Nederlands Tegelmuseum en vermaard



expert op het gebied van de Nederlandse keramiek. Ella Schaap reisde na de middelbare school naar New York City om als uitwisselingsstudente naar het Barnard College te gaan. Daar had ze haar eerste afspraakje met Dolf Schaap, een Nederlandse tabakshandelaar, zo'n 20 jaar ouder, die haar voorliefde voor avontuur deelde. Ze trouwden in 1934 en kregen drie dochters.

Zij kwam met haar jonge gezin naar de Verenigde Staten, nadat ze eerst de Nazi's en daarna de Japanners ontvluchtte.

Ella begon in de jaren 1950 als vrijwilligster bij het Philadelphia Museum of Art kreeg later de verantwoordelijkheid over de uitgebreide collectie Nederlandse keramiek van het museum. Toen de familie van Francis P. Garvan eind jaren zeventig haar enorme collectie Delftse tegels begon te schenken, werd mevrouw Schaap, met haar kennis van de Nederlandse taal en geschiedenis, aangetrokken om te helpen bij de catalogisering ervan. Zij stortte zich op het onderzoek. Haar inzet voor het museum zou maar liefst duren tot 2011, een carrière van 55 jaar.

In de collectie van het Philadelphia Museum of Art is de Nederlandse toegepaste kunst zeer goed vertegenwoordigd. Van renaissance meubelen, fraaie glas-inlood-ramen, zilver- en koperwerk, faience en tegels tot jugendstilaardewerk van onder meer Rozenburg en De Distel. Maar ook hedendaags werk van kunstenaars als Babs Haenen, Wouter Dam, Maarten Baas en Marcel Wanders.

Ella Schaap zal zich met veel aanwinsten persoonlijk hebben bemoeid. In 2007 werd zij geridderd door koningin Beatrix voor haar werk voor de Nederlandse cultuur. Dat omvatte toen ook het publiceren van drie boeken en vele artikelen en het organiseren van meerdere museale installaties en tentoonstellingen. In 1994 verscheen bij Becht in Haarlem haar doorwrochte publicatie *Bloemen op tegels in de Gouden Eeuw, van prent tot tegel*,

Het echtpaar Schaap zeilde graag en hun boot had een ligplaats in de Chesapeake Bay. Toen Dolf Schaap in 1985 overleed, bleef Ella tot halverwege haar tachtigste solo zeilen. Dit zegt iets over haar toewijding- en doorzettingsvermogen.

Wanneer zij in 2011 op 98-jarige leeftijd afscheid neemt van het museum excuseert zij zich met: Mijn benen kunnen helaas de grote afstanden in dit enorme gebouw niet meer aan“.

Een jaar eerder raadpleegde zij nog de Vrienden Nederlands Tegelmuseum met de vraag: “welke 20<sup>e</sup>-eeuwse Nederlandse tegels moet het Philadelphia Museum of Art verzamelen?”

Ella Schaap is een belangrijke persoonlijkheid geweest in het verzamelen, bestuderen en onder de aandacht brengen van de Nederlandse wandtegel.

*Ger de Ree*

## In memoriam Vries Kool

Op 7 februari jongstleden heeft onze goede tegelvriend, Vries Kool, in zijn 73e levensjaar de strijd tegen zijn ziekte moeten opgeven.

Vries was van 2004 tot 2009 bestuurslid van de stichting Vrienden Nederlands Tegelmuseum.

Daarnaast heeft hij vele jaren en tot nog recent,

samen met Marianne van den Ent, de Vriendenvitrine verzorgd. Ook was Vries een aantal jaren lid van de expositiecommissie van het museum.

In 2008 werd de geslaagde Jaardag van de Vrienden door Vries georganiseerd in zijn school, het Beekdal-lyceum in Arnhem. Hij was hier docent en ook het luisterend oor voor veel leerlingen in moeilijkheden. Vries was neerlandicus en van zijn fijnzinnige kennis van poëzie en proza hebben wij vaak kunnen genieten. Vries was niet echt een tegelverzamelaar, maar eerder breed geïnteresseerd in allerlei uitingen van kunst. Omdat zijn oudste kleinzoon de naam Jonas had meegekregen, verzamelde Vries wel fanatiek bijbeltegels met Jonas en de walvis.

Wij zijn Vries en indirect zijn vrouw Marijke veel dank verschuldigd voor de grote inzet voor de Vrienden.

*Ger de Ree*



## Erelidmaatschap voor Tegelvriend op Marken

Piet Korstman heeft wegens zijn enorme verdienste voor het Marker Museum het erelidmaatschap gekregen van de Vereniging Historisch Eiland Marken, het eerste en enige erelidmaatschap! Zelf is hij negen jaar voorzitter geweest van die vereniging. In die tijd heeft hij bijzondere en gulle fondsen weten aan te boren voor het verwerven van nieuwe stukken voor de collectie van het museum. Piet en zijn vrouw zijn geboren in Waterland en hebben elkaar leren kennen in het witte kerkje van Holysloot, waar Ria collectante was. Na hun huwelijk, bijna vijftig jaar geleden, zijn zij op Marken gaan wonen, omdat Piet de sfeer op het eiland zo bijzonder vond. Twee jaar eerder was hij met een vriend op zoek



gegaan naar een huis, en gevallen voor het eerste het beste bijna ingestorte houten huisje dat ze zagen, met het plan die bouwval zelf op te knappen tot het beeldschone ‘bewoond museum’ dat het nu is. Na enkele lessen in het maken van bouwtekeningen heeft hij eigenhandig plannen getekend en ingediend bij Monumentenzorg, die hem ermee complimenteerde: ‘leuk getekend’!

Omstreeks dezelfde tijd werd hij verliefd op een tegel van een landschapje, nota bene met een stukje eraf. Al snel kreeg hij een tweede tegel en toen was hij helemaal verkocht. Hij werd Vriend van het Nederlands Tegelmuseum en ging naast allerlei andere antiques en volkskunst ook serieus tegels verzamelen, met de genereuze toestemming van Ria, en zich verdiepen in hun geschiedenis. Zijn kennis heeft hij niet alleen op Marken aangewend. Halverwege de jaren zeventig heeft hij in Monnickendam samen met Paul Stoffels de toen nog complete collectie Van Tijen geïnventariseerd en gefotografeerd. Wat een groot aantal prachtige tegels bevatte die collectie! Ook in Volendam en De Rijp heeft hij meegewerkt aan diverse tentoonstellingen.

Zijn eigen huis, nu tegen alle stormen bestand, is geheel betegeld. Veel blauw-wit en paars, maar ook veelkleurige tegels en een dozijn tableaus.

In de woonkamer heeft hij zelf een betegelde schouw vervaardigd. Piet had altijd al een goede neus voor interieurs die op het punt stonden gesloopt te worden.

*Francine Stoffels*

## Vriendennieuws 2022?

Helaas heeft niemand van de Vrienden aangeboden mijn taak als eindredacteur over te nemen. Een probleem, want zoals gezegd, is dit het laatste Vriendennieuws dat ik produceer. Gelukkig kunnen wij met behulp van Buro “Mooi Gedaan” in de persoon van Gerda Brust verder met Vriendennieuws! Hieronder stelt zij zich aan u voor.

*Marianne Florschütz*

## Even voorstellen

Mijn naam is Gerda Brust. In 1992 ben ik afgestudeerd in de kunstgeschiedenis aan de Rijks Universiteit Leiden met de scriptie *Mobach – Een eeuw draaiend*. Na mijn opleiding ben ik als zzp-er doorgedaan en heb ik Buro Mooi Gedaan opgericht, een organisatiebureau dat zich bezighield met lezingen, rondleidingen, wandelingen en bustochten. Het programmaboekje *De Kunstrijker*, wat ik tussen 1997 en 2013 drie keer per jaar uitgaf, was daar een onderdeel van. Onder andere voor de Kunsthal Rotterdam verzorgde ik jarenlang de rondleidingen. Toen ik de tentoonstelling *Kleikunst Steengoed* in 2010 voor de Kunsthal mocht inrichten, kwam keramiek weer op mijn

pad, en voelde ik dat daar toch mijn grote passie lag. Het organiseren van lezingen en rondleidingen is langzaam maar zeker afgebouwd, en daarvoor in de plaats kwamen er meer keramiek gerelateerde opdrachten. Sinds 2018 mag ik mezelf hoofdredacteur van *Vormen uit Vuur* noemen, en met ingang van volgend jaar mag ik daar eindredacteur Vriendennieuws van de Stichting Vrienden Nederlands Tegelmuseum aan toevoegen.

Sinds 2021 ben ik bestuurslid van het Nederlands Tegelmuseum.



Daarnaast werk ik (part time) als office manager bij Kunstinstituut Melly (vh Witte de With) in Rotterdam. En ben ik moeder van Eva (27) en Michelle (24).

Als kind kampeerde ik regelmatig met mijn moeder en twee broertjes op de Zanding in Otterlo: er is weer een cirkel rond.

*Gerda Brust*



## Jaardag

### Jaardag 2021 in Otterlo

De Jaardag gaat dit jaar gelukkig wel door. Niet in Franeker (zoals vorig jaar stond gepland), maar in Otterlo, omdat we daar anders twee jaar op rij niet zouden zijn. Het zal in meerdere opzichten een andere Jaardag worden dan u gewend bent, zoals u op de voorpagina al hebt kunnen lezen.

Ten eerste konden wij niet terecht bij de Waldhoorn, omdat zij alle ruimte dit jaar nodig hebben om aan de huidige coronaregels te voldoen. We hebben gelukkig vervangende ruimte gevonden in Verenigingsgebouw Eben-Haëzer. Sommigen van u kennen dit gebouw misschien wel van de openingen van exposities in het Tegelmuseum in het verleden.



De koster zal voor ons een lunch verzorgen met verse producten van de bakker, slager en supermarkt, bestaande uit zelfgemaakte soep, twee broodjes naar keuze, fruit en drinken. Een heerlijke en eerlijke lunch geleverd door de plaatselijke middenstand.

Ten tweede zijn we nog steeds niet af van Covid-19. Hopelijk kunnen er versoepelingen worden doorgevoerd op 20 september, maar het bestuur is hier enigszins somber over gestemd. Daarom bereiden wij een Jaardag voor op basis van coronatoegangsbewijzen. Dit vinden wij de beste manier om een zo veilig mogelijke Jaardag te organiseren. Meer informatie vindt u op pagina 2 van dit Vriendennieuws.

Ten derde krijgt u niet, zoals gebruikelijk, het boekje Tegel uitgereikt op de Jaardag, maar het vers gedrukte boek "Raakvlakken tussen Oost en West", een initiatief van een aantal Vrienden om de decors op tegels eens verder te analyseren. De bijbehorende tentoonstelling kunt u 's middags in het Tegelmuseum bezoeken.

Hopelijk zal het ondanks deze "gedwongen" wijzigingen toch een interessante en gezellige Jaardag worden in Otterlo. We zien uw aanmeldingen graag per mail of telefoon tegemoet (zie details op voorzijde Vriendennieuws).

Tenslotte: voor slechthorenden reserveren we graag een paar plaatsen op de voorste rijen. Degenen die daar gebruik van willen maken, kunnen contact opnemen met Marianne Florschütz via telefoon 06 11051893 of

email [info@vriendennederlandstegelmuseum.nl](mailto:info@vriendennederlandstegelmuseum.nl).

*Het bestuur*

## Museum

### Nieuws uit het Museum

In het vorige nummer van Vriendennieuws schreef ik, met enig voorbehoud weliswaar, dat het museum vanwege Corona t/m 19 januari 2021 gesloten zou moeten blijven. Uiteindelijk waren we tot 5 juni verplicht dicht. Bij elkaar zijn we 8,5 maand dicht geweest in 2020 en 2021. Financieel gesproken had dit natuurlijk de nodige consequenties. De kosten gingen gewoon door terwijl we geen inkomsten hadden. Dankzij de steun van de overheid zijn we er echter redelijk goed uitgekomen. Gelukkig hoefden we onze reserves niet aan te spreken.

De Coronamaatregelen blijven verder voorlopig van kracht. Dus vooraf reserveren met een bepaald tijdslot en 1,5 m afstand houden!

Wat betreft onze expositieplannen in dit najaar verwijs ik graag naar de bijdrage van Johan Kamermans in dit nummer. De expositie Raakvlakken tussen Oost en West en de expositie met werken van Marjolein Bastin (aquarellen) zijn veelbelovend. Met deze laatste expositie zullen we, denk ik, vooral nieuwe bezoekers aantrekken. Beide exposities lopen voor een belangrijk deel parallel en kunnen elkaar op die manier versterken.

Verder doe ik graag een oproep aan u om zich als vrijwilliger aan te melden. Wij hebben vooral behoefte aan vrijwilligers die baliewerkzaamheden willen verrichten. Dus meldt u zich bij mij aan via de mail als het kan: [eric.mackay@nederlandstegelmuseum.nl](mailto:eric.mackay@nederlandstegelmuseum.nl). Telefonisch kan het natuurlijk ook via het museum: 0318 591 519.

Rest mij nog Marianne Florschütz te bedanken voor al haar werkzaamheden als eindredacteur van Vriendennieuws (gedurende meer dan 15 jaar!).

Ik zie u graag tegemoet op de komende Jaardag in Otterlo!

*Eric Mackay, directeur*

### Exposities in het Nederlands Tegelmuseum

Er wordt deze weken gewerkt aan de samenstelling van twee grote en ambitieuze tentoonstellingen die vanaf het najaar tegelijkertijd te zien zijn.

### ***Raakvlakken tussen oost en west - Onderzoek van geometrische tegeldecors uit de Nederlanden***

18 september 2021 t/m maart 2022

In de beginfase van de tegelproductie in de Nederlanden, als deze in de zestiende eeuw geconcentreerd is in Antwerpen, vinden we opvallend veel decors met geometrische motieven: samenstellingen van kruisen, sterren en zeshoeken, of bijvoorbeeld vervlochten cirkelbanden. Meestal spreken we dan van de invloed uit Zuid-Europa, uit Spanje, en daarachter zien we de ornamentiek uit de islamitische wereld.

In de afgelopen jaren is een werkgroep van museumvrienden hier diep ingedoken. Samen met de



wiskundige Goossen Karsenberg, die zich al jaren verdiept in de islamitische geometrische patronen, heeft Frans Caignie de bekende vroege decors geanalyseerd. Vanuit de zestiende eeuw hebben we het

spoor ook teruggevolgd in de tijd, naar de Spaanse tegelproductie in de vijftiende en zestiende eeuw (door prof. Alfonso Pleguezuelo) en verder terug, naar het Midden-Oosten. De verspreiding van het geometrisch patroon loopt vaak opvallend parallel met die van het tinglazuuraardewerk, techniek en decor volgden dezelfde wegen.

Na de zestiende eeuw is het geometrisch patroon wellicht wat op de achtergrond geraakt, maar voor wie beter kijkt zeker niet verdwenen. Met name in de Nederlandse tegels met een gesprekeld decor, uit de late zeventiende en de achttiende eeuw, zijn combinaties van vierkanten, kwadraten en sterpatronen te herkennen. En tot op de dag van vandaag laten vele keramisten zich nog inspireren door de mogelijkheden van het eindeloos repeterend patroon.

### **Marjolein Bastin, een ode aan de Veluwe**

16 oktober 2021 t/m 30 januari 2022

In een bijzonder samenwerkingsverband met het Historisch Museum Ede en Cultura Erfgoed is vanaf eind vorig jaar gewerkt aan een expositie met veertig originele tekeningen van Marjolein Bastin. Zij woont in Ede en voelt zich thuis in het landschap van de Veluwe. De expositie wordt opgebouwd aan de hand van



de vier seizoenen, bij ieder seizoen zijn ook enkele toepasselijke tegels uitgezocht.

Voor dit samenwerkingsverband kunnen we gebruik maken van de ervaring en inbreng van onze partners, en het is ook gelukt om verschillende subsidiegevers hierbij te betrekken. Daar-

door is het mogelijk om de inrichting van de wissel-expositiezaal grondig aan te passen en een catalogus bij deze expositie samen te stellen. Ook is er een educatief project bedacht voor de scholen uit Ede.

De expositie *'Vogels en tegels. Haal een vogel in huis'* is gepland voor het voorjaar van 2022.

### **Taxatiemiddag**

Op zaterdag 2 oktober is er weer een taxatiedag in ons museum door Ger de Ree. Bezoekers kunnen dan niet alleen tegels meebrengen, maar ook andere keramiek. Het is wel nodig om je tevoren per email aan te melden en een reservering te maken, vooralsnog gaan we ervan uit dat er nog geen vrije inloop mogelijk is.

Zie: <https://www.nederlandstegelmuseum.nl/zien-en-doen/taxatiedagen>

Tijdens de taxatiedag in de zomer is een korte reportage gemaakt door René Hazeleger voor de lokale omroep XON. Deze is nog te zien op YouTube, om een korte impressie te krijgen van hoe het er aan toegaat: <https://youtu.be/HY5ebmHcN6U>



### **Aanwinsten**

Het museum ontving drie tableaus die de Plateelbakkerij Delft in Hilversum vanaf circa 1915 maakte voor schoolgebouwen, met voorstellingen van sprookjes (tafeltje dekje), spelende kinderen op het strand, en een huiselijke voorstelling met lezen, musiceren, handwerken enz. Het tableau van de spelende kinderen op het strand is vrijwel (maar niet helemaal) identiek aan een tableau dat bekend is uit de voormalige kleuterschool Lentelven in Baarn (in 1920-1921 gebouwd als 'voorbereidende school').







Een vierde tableau van dezelfde schenker toont een hagedis en is gesigneerd met de merknaam DORNA. Dit is een merk dat de Plateelbakkerij Delft alleen gebruikte voor aardewerk met luster-glazuur en jugendstil-decors, in de periode 1906-1910. Tot nu waren in het geheel geen tegel(tableau)s onder de naam van DORNA bekend. Een andere aanwinst betreft een veelkleurig tableau met bloemen en een pauw, gemaakt

door fa. De Vries en Kuiken in Makkum, gedateerd 1980. Het museum had nog geen ander werk van dit bedrijf, rond 1973 opgericht door twee voormalige schilders van Tichelaar (geëindigd na 2008).

In 1980 is in Bennekom een nieuwe gymzaal gebouwd bij de openbare Berchym-school. Bij de ingang was een wand met tegels van de keramist Piet Schoenmakers (1919-2009), die vele



jaren als artistiek leider verbonden was aan het Beeselse Atelier Sint Joris, waar veel bouwkeraamiek werd gemaakt. Afgelopen jaar is de gymzaal vervangen door een nieuwe brandweerkazerne. Een deel van de tegels is hergebruikt in de nieuwbouw, twintig tegels zijn door de gemeente aan het museum overgedragen.



Op de expositie Oogappels toonden we een 'landschap' van tien tegels van Hanne Biesemans. Zij heeft voor haar afstudeerproject aan het 7e jaar Secundair Kunst-



instituut te Gent keramische tegels gemaakt. In tegenstelling tot een gewone tegel die tweedimensionaal is, heeft Hanne driedimensionale tegels ontworpen. De bedoeling hiervan was om de functie van een tegel om te vormen tot iets nieuws en bevreedends. Een van de tegels is aan het museum geschonken.



### Tegels op Locatie

In het afgelopen half jaar zijn toch weer meer dan tweehonderd nieuwe tegeltoepassingen toegevoegd aan de inventarisatie van Tegels op locatie. In totaal zijn er nu 7.720 betegelingen op de website te vinden. Tot de nieuwe toevoegingen behoort een opvallende reeks gevelstenen die te vinden zijn op flats die in 1953 gebouwd zijn in opdracht van het pensioenfonds van de K.P.M., de Koninklijke Paketvaart-Maatschappij. Het gaat om de adressen Linnaeus-parkweg 224-250 in Amsterdam (1098ER) met veertien gevelstenen, en twee flats aan de Tijgerstraat 1-47 en Wolfstraat 2-48 te Nijmegen, met elk drie gevelstenen. De voorstellingen zijn zeven verschillende vrouwen uit de Indonesische archipel.



De signatuur FT wijst op de keramist Frans Tuinstra (1923-2006), in deze periode verbonden aan Russel-Tiglia in Tegelen. Hij maakte voor dezelfde opdrachtgever enkele jaren later ook de keramische reliëfs voor de Maastorenflat in Rotterdam (3011BK).

Alle genoemde locaties zijn te zien op: <https://vriendennederlandstegelmuseum.nl/onderzoek/tegels-op-locatie>

## Tijdljn van de Nederlandse tegel

Afgelopen voorjaar is gewerkt aan een 'tijdljn' met de geschiedenis van de Nederlandse tegel voor onze Digitale Tafel. Als thematisch en gespecialiseerd museum is een tijdljn een mogelijkheid om je verhaal op een bondige wijze voor bezoekers zichtbaar te maken, maar het is wel zoeken hoe je dat aanpakt.



Er is gekozen voor twaalf onderwerpen, chronologisch geordend (vanaf de middeleeuwse vloertegel, de introductie van tinglazuur, de kennismaking met porselein, eindigend bij de monumentale wandkust uit de wederopbouwperiode). Voor ieder tijdvak of onderwerp zijn foto's geselecteerd, met bijschriften en steeds een korte, inleidende tekst.

*Johan Kamermans*

## Vriendenvitrine

Het moge duidelijk zijn dat de coronamaatregelen en de daarmee samenhangende, verminderde toegankelijkheid van het museum ook van invloed is geweest op de zichtbaarheid van de getoonde collecties in de Vriendenvitrine. Op dit moment zijn daar nog de tegels van Niek Stallinga te zien. De volgende exposant/vriend is Bert Schrage die een selectie uit zijn verzameling zal tonen (zie stukje vorig Vriendennieuws). Eind september zal de wisseling plaatsvinden. Er heeft zich gelukkig alweer een aantal vrienden bereid gevonden om hun mooie, bijzondere, enzovoorts tegels met ons te 'delen'. Daarover in het volgende Vriendennieuws meer.

*Frans Klein*

*Leo van Druten*

## Tegels uit de collectie van Niek en Carla Stallinga

Nog tot eind september 2021

In de vriendenvitrine zijn prachtige Friese blauwe tegels uit het einde van de zeventiende eeuw van de plateel- en tegelbakker Pyter Grauda uit de Raamstraat te Harlingen te zien. Voor de sponzen zijn tekeningen van Gesina Terborch uit Zwolle gebruikt. Ook zijn er nog andere tegels met schepen, krijgslieden, mythologie, zehonden en Bijbelse taferele te bekijken.



## Tegels Nanning de Vries en Gouda

1 oktober 2021 tot 31 maart 2022  
Tegels uit twee deelverzamelingen uit de collectie van Bert Schrage:

- Tegels gemaakt door de kunstenaar Nanne Nanning de Vries heeft tussen ca. 1930 en 1955.
- Vooroorlogse tegels van Tegels van de Goudse tegelbakkerijen Zenith, Goedewaagen, Ivora en ris.



## Oproep: Tegel met een gouden randje

Volgend jaar komt het 50<sup>ste</sup> nummer uit van ons bulletin Tegel. Om dit extra onder de aandacht te brengen willen we in het najaar van 2022 de Vriendenvitrine vullen met tegels voorzien van goud glazuur of goudluster. Bij deze roep ik alle Vrienden op eens te kijken in hun collectie wat we aan "goudgerande" tegels kunnen tonen. Voorbeelden zijn de tegels in het Wilanow paleis in Warschau en Britse tegels uit de Victoriaanse tijd. Ook de Porceleyne Fles heeft goud toegepast in haar cloisonné tegels. We zijn benieuwd of we de vitrine kunnen vullen.

*Frans Klein*



## Oproep van Vriend Wilhelm Joliet Tegels Villeroy en Boch

Vriend en erelid Wilhelm Joliet zou graag zoveel mogelijk foto's ontvangen van de verschillende Nederlandse voorstellingen op tegels gemaakt door Villeroy & Boch rond 1910 (zie de voorbeelden). Graag een foto van zowel de voor- als achterkant. U kunt de foto's sturen naar [wjoliet@web.de](mailto:wjoliet@web.de).





## Mijn favoriete internettegel

Al meteen na het verschijnen van het Vriendennieuws 2021-1 heeft Edwin van Drecht gereageerd op de vraag waar het getoonde tegeltableau gemaakt zou kunnen zijn. Edwin schrijft het volgende: “Aanvankelijk schrok ik even omdat ik dacht, dat is mijn tableau. Bij vergelijking is het toch een ander maar nagenoeg identiek aan het mijne. Het is een Franse productie van de werkplaats van Germain-Joseph Masquelier in Lille van rond 1780.”

In het Musée de l’Hospice Comtesse in Lille bevinden zich andere tableaux met galante scènes en rijke omranding uit dezelfde serie.



tableau Van Drecht



tableau Lille



Mijn nieuwe favoriet komt uit de British Museum collectie: een cirkeltegel met uitgespaarde hoek met centraal een schildpad (zo moet deze er ongeveer uitzien, hebben schilders aan het einde van de 16<sup>e</sup>

eeuw gedacht). Deze is gemaakt in Londen bij de Aldgate Pottery of Pickleherring Pottery tussen 1575-1625.

Bij het bezoek in 2018 aan het British Museum tijdens de excursie van de Vrienden naar Engeland hebben wij de in Engeland gevonden tegels van dit type vergeleken met in Nederland opgedoken exemplaren. Er was grote overeenkomst. Kenmerk was dat deze tegels een harde scherf hebben en dat de achterkant ietwat bol staat, zodat de tegel op een vlakke ondergrond enigszins wiebelt. Conclusie was dan ook dat de in Nederland gevonden tegels, onder andere in Zaandam, in Londen gemaakt moeten zijn.

*Ger de Ree*

Iedereen kan voor deze rubriek een bijdrage insturen! Reacties: [info@vriendennederlandstegelmuseum.nl](mailto:info@vriendennederlandstegelmuseum.nl)  
Stuur een afbeelding, vermeld waar die te vinden is en waarom het uw favoriete tegel of tableau is.

## Tegelnieuwtjes

### Tegels inspireren hedendaagse ontwerpers en kunstenaars

Van 24 april tot 29 mei was het werk van de Duitse kunstenaar Timo Grimm te zien in de expositie “remaining fragment” in de Rutger Brandt Gallery in Amsterdam.

Timo Grimm, geboren in 1990 in Hamburg heeft zich voor een deel van zijn werk door de Nederlandse tegel laten inspireren. Bij zijn grootmoeder, die woonde in Uetersen, een oud handelsstadje ten noordwesten van Hamburg, leerde hij de tegels kennen. Haar huis was voorzien van blauw-witte tegels in de keuken en in de haard.

In 2012 begon hij zijn opleiding aan de *Hochschule für bildende Künste* in Hamburg, die hij in 2019 afrondde. Datzelfde jaar begon hij aan een serie schilderijen met het thema tegel in verval. Voor afbeeldingen van de tegels is hij onder meer in het Tegelmuseum in Boizenburg gaan kijken, waar de Vrienden in 2019 met de Duitslandreis ook een bezoek aan brachten. Met foto's als geheugensteun schilderde hij de tegels in olieverf op doek van het formaat 45 x 45 cm. Diverse tegels zijn als gebroken geschilderd. De verschillende delen hebben dan ook een eigen doek op een spieraam die na het schilderen weer aan elkaar zijn gezet. Dat is goed te zien als je de achterkant bekijkt. Op de breuken is ook de rode gebakken klein weergege-



ven. Op afstand zien de tegels er verraderlijk echt uit. Soms is een tegel uit fragmenten van twee verschillende tegels samengesteld. Hiernaar verwijst dan ook de titel van de expositie in Amsterdam, Remaining

Fragment. Hij vertelde mij dat de beeldtaal van de tegel hem bijzonder aanspreekt. Het zijn vaak krachtig geschilderde plaatjes op het vierkant die duidelijk de hand van de schilder tonen. Hij vraagt zich af of de schilder bepaalde bedoelingen had met de afbeeldingen. Is er een bepaalde symboliek of is het louter versiering. Had diegene die het op de muur plaatste er diepere gedachten over, bijvoorbeeld Bijbelse tegels als vermaning of was het meer om te pronken.

Het werk van Timo zet mij als liefhebber en verzamelaar ook aan het denken. Hoe zou het met mijn tegels zijn over pakweg 200 jaar. Een gebroken allegaartje, zoals Timo zo schildert, of nog zo mooi als





ze nu zijn. Als zich de kans weer ergens voordoet, raad ik aan om eens samen te gaan kijken met iemand die niet zo “in de tegels is”. Het blijft altijd weer opvallend hoe breed het scala aan onderwerpen is van de Nederlandse tegel en door het grote formaat zie je ze toch beter.

Zijn werk is te zien op internet.

Zie <https://www.timogrimm.com/> en vervolgens klikken op “works” (rechts boven) en dan “next” (rechts onder)

Frans Klein

### Het tegellegaat van Gijs van Dam

In 2018 moesten bij renovatie van een pand in de dorpskom van Stolwijk 5 tegeltableaus worden verwijderd uit de voorkamer van de woning Bovenkerkseweg 14. De hele wand was betegeld en werd aan de uiterste zijden begrensd door paarse geslingerde kolomhalfjes, die bovendien ook om alle tegeltableaus en een pilaster waren aangebracht. Omdat dit “niet hoort” en omdat de tegeltableaus uit verschillende plateelbakkerijen afkomstig leken te zijn, ontstond het vermoeden van een later bijeen gebrachte verzameling. Op foto's uit de zestiger jaren is dezelfde wand ook al in volle glorie te zien. De tegels en tableaus blijken eind vijftiger jaren aangebracht te zijn door de vader van de legaatgever en kwamen uit panden in de directe omgeving van Stolwijk. Vandaag de dag zijn vergelijkbare tegels en tableaus nog steeds in de oorspronkelijk setting in boerderijen in de Krimpenerwaard te zien.

Het gespecialiseerde bedrijf van Arno van Sabben heeft de gehele tegelwand zorgvuldig verwijderd, waarna de tegels goed gedocumenteerd konden worden door opmeten en fotograferen. Op de achterkant van de losse tegels en 5 tableaus kwamen notaties in zicht die informatie gaven over de plaats en datum van vervaardigen. Op basis van deze documentatie heb ik in 2020 tijdens de ophokperiode vanwege Corona een boekwerk samengesteld, waarvan hieronder een korte samenvatting.

De allegorische tableaus (9 x 4 tegels) zaten oorspronkelijk, net als in een nabij gelegen boerderij in Stolwijk, op de schoorsteenboezem en aan weerszijden daarvan. Op deze foto zijn dit *Het Vuur* en aan weerszijden *De Aarde*. Bij de



Aarde

verwijderde tableaus ging het om *Het Vuur*, een Elementtableau, en *De Lente*, een tableau van de 4 Jaargetijden, eveneens 9 x 4 tegels en met



Vuur

dezelfde exorbitante intrinsieke tableaurandlijst. Het pièce de résistance in de betegelde voorkamerwand in Stolwijk was een uitzonderlijk groot, ook weer paars, Jachttableau van 7 x 6 tegels met een afbeelding van een polderlandschap met twee jagers onder een boom, waarvan er één de gedode haas triomfantelijk ophoudt. (Zie foto links). Het toeschrijven van dit jachttableau en de unieke teksttegel aan een plateelbakkerij was al gedaan door Jan Pluis in zijn boek “De Nederlandse Tegel (zie A.13.01.05 op blz.448), namelijk Plateelbedrijf Piet Hein in Delfshaven. Dit bedrijf was een van 1851 tot 1864 volledig functionerende plateelbakkerij, waarvan tot nu toe eigenlijk maar weinig bekend was en waaraan maar amper tegels en tableaus konden worden toegeschreven. Dit bedrijf is na sluiting van de laatste plateelbakkerij in Rotterdam en met het aantrekken van goede plateelschilders uit de praktisch volledig ter ziele gegane Delftse plateelbakkerijen juist toen goed gaan functioneren. Het Jachttafereel is slechts éénmalig geschilderd en is het laatste werkstuk van Hendrik Dekker, zoals de teksttegel die erboven was aangebracht vermeldt. Omdat de schilder op 77 jarige leeftijd overlijdt in 1853 weten we het exacte jaar van vervaardigen van dit tableau. Ook weten we dat deze voor­malige hoofdschilder van het bedrijf Van Traa, het laatste in Rotterdam nog werkzame plateelbedrijf, in zijn laatste levensjaren voor het nieuwe bedrijf Piet Hein schilderde. Ander werk van deze schilder is bekend uit ons eigen museum in Otterlo, waar in de Helene Kröller-Müller kamer, de “Zaanse smuiger” uit Wormer staat. Met zijn vele blauwe Bijbelse cirkeltegels is dit ook een groots, iets eerder (ca.1843) werk van Hendrik Dekker. Door dit onderzoek hebben wij nu een veel beter beeld gekregen van de soorten tableaus en enkelvoudige tegels die gemaakt werden bij plateelbedrijf Piet Hein en krijgt het bedrijf “veel meer gezicht”. Op dit moment zijn nog veel tegels van dit bedrijf in boerderijen in de Krimpenerwaard te vinden, evenals in boerderijen in het Vlaardinger ambacht en in Delftland, het directe achterland van het bedrijf. Een vierde tableau uit de verwijderde tegelwand is een paars Fries bloemvaastableau van 6 bij 4 tegels.





We schrijven dit toe aan de schilder Adam Sijbel, werkzaam in plaatteelbakkerij Kingma in Makkum en dateren het als gemaakt in ca.1800. Meer tableauwerk van Adam Sijbel is te zien in de gelagkamer van het rijksmonument Hotel-Café-Restaurant 'De Prins' in Makkum, waar zich 12 boottegel-

tableaus bevinden. Naast een ander paars bloemvaas-tableau (4 x 3 tegels) in een monumentaal stadspand in Oudewater en het door ons verwijderde tableau met Cupido's naast de console (6 x 4 tegels), zijn 9 tableaus van Adam Sijbel in een boerderij onder Haastrecht bekend. Deze betegeling van een klassieke nisschouw wordt uitgebreid beschreven door Jan Pluis in zijn boek over Fries Aardewerk Kingma Makkum (Primavera Pers Leiden 2000) op blz.52.

Dan tot slot nog de ineen geschoven, zeer incomplete resten van twee pendante wingerdrank-vallende papegaai pilasters, gemaakt door het bedrijf van Willem van Traa in de jaren 1843 tot 1852. Het rechthoekige pedestaal met vrouw met mand wordt hier herhaald aan de bovenkant en de papegaai is omgedraaid, zie afbeelding. Dit soort pilasters, maar dan in complete staat, zijn ook te zien in mijn boek "Het tegellegaat van Gijs van Dam", evenals de bovengenoemde tableaus en nog andere betegelingen in de Krimpenerwaard. Het boek is in eigen beheer uitgegeven in A4-formaat en bevat 146 pagina's en bijna 300 foto's in kleur. Voor meer informatie zie mijn website <https://jhvandenberge.wixsite.com/tegels> of bel 0182362819..

Prijs van het boek € 15, inclusief verzendkosten € 20. Op de Jaardag zal ik aanwezig zijn en kunt u het boek bij mij kopen.

*Herbert van den Berge*

### **European Ceramic Tile Circle (ECTC)**

De mededelingen betreffende ECTC zijn uitgebreid op onze website te zien. Het laatste bulletin is te vinden via de volgende link:

<https://vriendennederlandstegelmuseum.nl/publicaties/bulletin-ectc/245-ectc-bulletin-nr-49-juli-2021>.

Een aantal onderwerpen wordt hieronder uitgelicht.



### **Beurzen in binnen- en buitenland**

#### **Nederland**

##### *Tegel- en bodemvondstenbeurs Delft*

Voor deze beurs is nog geen datum bekend.

Inlichtingen: Theo van Halderen, tel: 0152122227 of 0648466725. email: [thalderen@yahoo.com](mailto:thalderen@yahoo.com);

##### *Tegelbeurs Leersum*

Zaterdag 4 september 2021 van 10.30 – 14.30 uur (de toegang is gratis).

In verband met Corona is ook deze keer gekozen voor de sporthal (800 m<sup>2</sup>) met een zeer hoog plafond en een goed ventilatiesysteem.

Bij binnenkomst staat er ontsmettingsmiddel op tafel en dient u op een lijst uw naam en telefoonnummer op te schrijven (voor standhouders niet nodig, die gegevens worden door de organisatie vooraf doorgegeven) Na de glazen schuifdeuren kunt u direct links gebruik maken van de lift.

Locatie: Sport- en Cultuur Centrum De Binder, Hoflaan 29, Leersum.

Routebeschrijving: A12 (Utrecht/Arnhem) → Afslag 22 Maarsbergen/Leersum → onderaan afslag rechtsaf ± 5 km richting Leersum volgen → doorrijden tot rotonde en vervolgens linksaf → 1<sup>e</sup> stoplicht rechtsaf → na ± 200 meter ligt de Binder aan uw linkerhand.

Inlichtingen: Gré van Essen & Nora de Nas, T: 0031 (0) 620282073, email: [noradenas@gmail.com](mailto:noradenas@gmail.com).

#### **Duitsland**

##### *Internationale Fliesenbörse*

Zaterdag 11 september 2021 van 10.00 – 18.00 uur.

Locatie: Erstes Deutsches Fliesenmuseum Boizenburg e.V., Reichenstraße 4, 19258 Boizenburg.

Inlichtingen: email: [fliesenreich@t-online.de](mailto:fliesenreich@t-online.de); tel: 00 49 38847 53881

[https://www.jugendstilfliesen-museum.de/vorschau\\_mitte.html](https://www.jugendstilfliesen-museum.de/vorschau_mitte.html)

##### *Verenigd Koninkrijk*

##### *Nottingham Tile Fair, georganiseerd door TACS*

Zaterdag 2 oktober van 10.00 – 15.00 uur (toegang tot 13.00 uur £ 5, daarna gratis).

Locatie: St. Jude's Church Hall, 405 Woodborough Road, Mapperley, Nottingham NG3 5HE.

Inlichtingen: email: [vanveen.mark@gmail.com](mailto:vanveen.mark@gmail.com) of tel. 06 47132192

<https://tilesoc.org.uk/tacs/index.php/tile-events/>



## Musea en tentoonstellingen in binnen- en buitenland

### Nederland

*Delft - Museum Prinsenhof*

Verlengd tot 9 januari 2022

Jingdezhen. 1000 jaar porselein. Een overzicht van de productie uit deze stad waar al 10 eeuwen porselein van de allerhoogste kwaliteit wordt gemaakt.

Sint Agathaplein 1, 2611 HR Delft

Openingstijden: Di – Zo: 11 – 17 uur. Na 1 maart ook op maandag.

Tickets zijn te reserveren op

<https://tickets.prinsenhof-delft.nl>

<https://prinsenhof-delft.nl/>

*Den Haag - Kunstmuseum, voorheen Gemeente museum*

20 februari tot 7 november 2021

Het gedroomde museum, Berlages meesterwerk.

De tentoonstelling neemt de oorspronkelijke ideeën van architect en directeur als uitgangspunt en laat zien hoe ze tot op de dag van vandaag een belangrijke rol spelen in de beleving van Kunstmuseum Den Haag.

Aan de hand van verhalen, foto's, (ontwerp)tekeningen en bijzonder archiefmateriaal wordt een compleet beeld gecreëerd van een museumgebouw dat al sinds de opening geliefd is bij bezoekers, kunstenaars en architecten van over de hele wereld.

In het museum zijn veel industriële tegels toegepast en is in de vaste opstelling veel keramiek te zien.

Stadhouderslaan 41, 2517 HV Den Haag.

Openingstijden: Di – Zo: 10 – 17 uur.

Graag een ticket boeken via de site van het museum, knop "TICKET RESERVEREN".

[www.kunstmuseum.nl](http://www.kunstmuseum.nl)

*Tegelen - Keramiekcentrum Tiendschuur*

Museum en atelier voor keramische kunst.

Kasteellaan 8, 3932 AG Tegelen.

Openingstijden: Di – Zo: 11 – 17 uur.

[www.tiendschuur.net/museum](http://www.tiendschuur.net/museum)

*Maastricht - Sphinx Passage*

De rijke historie van het Sphinxkwartier heeft een vaste plek gekregen in de Sphinxpassage. In deze 120 meter lange, overdekte gang brengen bijna 30.000 tegels, gemaakt bij Maatwerktegel, de geschiedenis van het Maastrichtse keramiek in 26 hoofdstukken tot leven, vanaf de oprichting door Petrus Regout tot en met de sluiting van de fabriek aan de Boschstraat.

Sphinxcour, 6211 AS Maastricht,

Openingstijden: dagelijks van 8 tot 20 uur.

In de zomer tot 22 uur.



### België

*Hemiksem - Gilliot & Roelants Tegelmuseum*

Vanaf 20 Juni 2021

Gilliot & Cie en de Belgische Art Nouveautegel.

Wisselentoonstelling van dertig tableaus en bijna 300 tegels die tot de mooiste voorbeelden horen van de Belgische tegelproductie.



Sint-Bernardus abdij, 2620 Hemiksem.

Openingstijden:

Van 1 juli tot 30 september Wo – Zo: 14 – 17 uur.

Vanaf oktober de eerste zondag van de maand 14 – 17 uur.

Graag reserveren via [info@gilliottegelmuseum.be](mailto:info@gilliottegelmuseum.be)  
[www.gilliottegelmuseum.be](http://www.gilliottegelmuseum.be)

### Duitsland

*Rastatt - Schloss Favorite,*

Niet ver van de A5, de Autobahn van

Karlsruhe naar Basel

ligt het jachtslot Favorite uit 1730. Een van

de weinige die met haar rijke interieur de

huidige tijd ongeschonden heeft ge-

haald. In het gebouw

zijn duizenden tegels

(Duits fabricaat)

verwerkt in diverse

ruimtes. Verder valt er

veel porselein te be-

wonderen.

Am Schloss Favorite 5, 76437 Rastatt-Förch.

Openingstijden: Za-Zo: 11 – 17 uur.

Rondleiding verplicht voor interieur.

[www.schloss-favorite-rastatt.de](http://www.schloss-favorite-rastatt.de)



*Düsseldorf - Hetjens - Deutsches Keramikmuseum*  
*Düsseldorf*

Verwacht in oktober 2021: Reiselust - Mit Keramik um die Welt.

Verder de vaste opstelling.

Schulstraße 4, 40213 Düsseldorf

Openingstijden: Di – Zo: 11 – 17 uur.

<https://www.duesseldorf.de/hetjens>

*Mettlach - Villeroy & Boch, Keravision und  
Keramikmuseum*

In het V&B Keravision met daarin het Keramiekmuseum wordt ruim 250 jaar fabrieksgeschiedenis getoond met de permanente expositie: „Anna en Eugène Boch – Van het begin naar de moderne tijd”.

Villeroy & Boch AG Erlebniszentrum

Alte Abtei, Saaruferstraße D-66693 Mettlach

Openingstijden: Di – Zo: 10 – 17 uur.

<https://www.villeroyboch-group.com/de/gaeste-tourismus/erlebniszentrum-alte-abtei/keravision.html>

## Frankrijk

### *Desvres - Musée de la Céramique*

Een keramiekmuseum niet al te ver van Nederland. Wisselende exposities en een vaste opstelling van lokaal keramiek met veel tegels. Het werk van de streetartiest InkJ, Nicolas Soulabail, is nu te zien in de straten van Desvres. Hij decoreert de straat met tegelmotieven.



Rue Jean Macé, BP 107, 62240 Desvres,

Openingstijden: Di – Za, 10 – 12.30 en 14 - 17 uur.  
Zo, 14 – 17 uur.

<https://www.musee-ceramique-desvres.com/>

### *Saint-Omer - Musée de l'hôtel Sandelin*

Het Musée de l'Hôtel Sandelin is een van de voornaamste Musea van Nord-Pas de Calais in Frankrijk. Het museum is ondergebracht in een 18e-eeuws herenhuis en de collecties, verspreid over 21 zalen en 3 thema's – geschiedenis, kunst en keramiek – bieden de bezoekers een fascinerend parcours langs meer dan 3000 werken waaronder veel faïence.

14 Rue Carnot, 62500 Saint-Omer.

Openingstijden: Wo – Zo: 10 – 12 en 14 – 18 uur.

Gratis op zondag.

<http://www.patrimoines-saint-omer.fr/nl/Les-equipements/Musee-de-l-hotel-Sandelin>

## Verenigd Koninkrijk

### *London - Victoria & Albert Museum*

19 May 2021 – 17 oktober 2021

Contemporary Ceramic Art from the Middle East, waaronder tegels. Room 146.

Cromwell Road, London SW7 2RL

Openingstijden: Wo – Zo, 10 – 17.45 uur.

<https://www.vam.ac.uk/>

## Publicaties in binnen- en buitenland

### *Nederland*

*Suzanne Lambooy, Koninklijk Blauw.*

Het mooiste Delftse aardewerk van Willem en Mary.

Delfts blauw: de hele wereld kent het voor ons land zo iconische aardewerk.

Dit boek brengt het verhaal van bijzondere topstukken die voor de eerste keer zijn samengebracht in een tentoonstelling en in dit boek.

Zo kunt u kennismaken met de tijd waarin het beroemde koningspaar Willem en Mary het mooiste Delfts blauw ooit lieten maken.

Nederlands; 288 pp; 299 afbeeldingen; Prijs € 32,50; ISBN 9789462622920; Uitgever: Waanders, 2020.



*Peter Sprangers, Amsterdamse tegels in de vroege Gouden Eeuw 1588 – 1647.*

Wat later dan in een eerder Vriendennieuws aangekondigd, ligt het door onze Vriend Peter Sprangers geschreven boek over in Amsterdam gevonden en geproduceerde tegels nu te koop in de stadsboekwinkel in Amsterdam, en bij Kramer Kunst en Antiek en Mazereeuw Antiquair in de Spiegelstraat. Het boek is in eigen beheer uitgegeven en is ook rechtstreeks te bestellen bij Peter: 030-2960814. Vrienden betalen geen verzendkosten.

Nederlands; 128 pp; 880 afbeeldingen; Prijs € 23,45; ISBN 9789464028003; 2021.

### *Verenigd Koninkrijk*

*Terry Bloxham – The Tile Book: History - Pattern - Design*

In dit boek een verzameling van keramische tegels van over de hele wereld met een beschrijving van hun rijke historie, doel en decoratieve kwaliteiten. De ontwikkeling van tegels vanaf de eerste massaproductie in Europa in de 13<sup>de</sup> eeuw tot vandaag wordt beschreven. Naast foto's van tegels in allerlei vormen en maten ook opnames van tegels in situ over de hele wereld. Terry Bloxham is assistent conservator van de afdeling glas en keramiek in het Victoria and Albert Museum.

Engels, hardcover, 304 pp; Prijs £ 15,70 (op Amazon); ISBN: 9780500480250; Uitgever Thames & Hudson, 2019 .

*Glazed Expressions, no. 87 - 40 year anniversary*  
Blad van de Tiles & Architectural Ceramics Society (TACS) dat 2 maal per jaar verschijnt. Prijs £ 6,00.  
<https://tilesoc.org.uk/tacs/index.php/publications/glazed-expressions/>



## Websites

### Nederland

De website van Freek Mayenburg is weer verder verbeterd.

<http://www.spijkertegels.nl/>

Zaans Museum - Het Bischoff Tableau

<https://zaansmuseum.nl/bischoff-tableau/>

### Duitsland

Recent nieuws van Wilhelm Joliet:

‘Mettlacher Mosaikplatten’ in de O.L. Vrouw ten Hemelopnemingkerk Vianen

[www.geschichte-der-fliese.de/vianen-nl.html](http://www.geschichte-der-fliese.de/vianen-nl.html)

Cultureel en historisch waardevolle ‘Mettlacher Mosaikplatten’ in de basiliek van de Heilige

Kruisverheffing Raalte

[www.geschichte-der-fliese.de/raalte-nl.html](http://www.geschichte-der-fliese.de/raalte-nl.html)

### Verenigd Koninkrijk

De Tile & Architectural Ceramics Society

<https://tilesoc.org.uk/tacs/>

### USA

De Tile Heritage Foundation

<https://www.tileheritage.org/>

### Vriendennieuws digitaal

Wenst u Vriendennieuws digitaal te ontvangen, mail dan naar

[vanveen.mark@gmail.com](mailto:vanveen.mark@gmail.com).

If you would like to receive the newsletter of the Friends of the Dutch Tile Museum, please send an email to

[vanveen.mark@gmail.com](mailto:vanveen.mark@gmail.com).

Möchten Sie die Freunde-Nachrichten des Vereins digital empfangen, bitte schreiben Sie ein E-mail zu

[vanveen.mark@gmail.com](mailto:vanveen.mark@gmail.com)

### Advertenties en informatie

Voor winkels, ateliers en bedrijven is er de mogelijkheid om in het Vriendennieuws te adverteren.

Het gaat dan om 1/8 pagina, die twee keer wordt geplaatst (in februari en september).

Het tarief is €125.

Informatie voor het volgende Vriendennieuws (februari 2022) kunt u voor 1 januari 2022 sturen naar Gerda Brunst via

[vriendennieuws@vriendennederlandstegelmuseum.nl](mailto:vriendennieuws@vriendennederlandstegelmuseum.nl)



**Vrienden van het Nederlands Tegelmuseum krijgen op vertoon van de vriendenkaart 10% korting op aankopen in de museumwinkel, met uitzondering van boeken.**

**Mazereeuw Antiquair**  
Gespecialiseerd in Nederlandse Tegels,  
Delfts Aardewerk en Glas



Spiegelgracht 19 - 1017 JP Amsterdam  
+31 (0) 610441458 - johan@mazereeuw-antiquair.com  
www.mazereeuw-antiquair.com

**KRAMER KUNST & ANTIK**  
IN- EN VERKOOP VAN ANTIKE EN NIEUWE TEGELS



PRINSENGRACHT 807 / 1017 KA AMSTERDAM  
+31(0)20 626 11 16 / INFO@ANTIQUA-TILESHOP.NL  
WWW.ANTIQUA-TILESHOP.NL

**REGTS**  
ANTIEKE TEGELS

IN- EN VERKOOP VAN  
ANTIEKE NEDERLANDSE  
TEGELS



VOOR DE VERZAMELAAR,  
RESTAURATOR  
& DECORATEUR

FROONACKER 1A  
8801 KD  
FRANEKER

WWW.ANTIEKETEGEL.NL  
+ 31 (0) 85 060 1272



Tegel met een  
voorstelling van  
een vogel.  
Veelkleurig.  
1625-1650

**VHOK**  
1811  
Beninklijke  
vereniging van  
handelaars in  
made brons  
in Nederland

**FRIDES LAMÉRIS**

KUNST- EN ANTIKHANDEL V.O.F.  
GLAS & CERAMIEK

NIEUWE SPIEGELSTRAAT 55  
1017 DD AMSTERDAM  
TELEFOON: 020-6264066  
TELEFAX: 020-6265893



**KOOS ROZENBURG**  
ANTIQUITEITEN

*Spec. tegels en delfts blauw  
uit de 17<sup>e</sup> en 18<sup>e</sup> eeuw*

*ook: vroeg ijzer,  
meten en wegen,  
oude schaatsen*

**DELFT**  
MARKT 2  
2611 GT  
015 2147828

**Rob Michiels**  
Auctions

Het veilinghuis met de grootste  
keus aan antieke tegels!

Volgende veiling:  
8 oktober 2021



[www.robmichiels.com](http://www.robmichiels.com)

**Volgende keer  
hier uw advertentie?**

**Of hier misschien?**